

KETTEN CZOPF ÁRON METAPOLITIKÁJÁRÓL

A *Kommentár* folyóirat két évvel ezelőtt indított keményborítós zsebkönyvsorozata, a *Kommentár Könyvek* idén nyáron adta ki harmadik kötetét. A 2022-ben publikált *Tihanyi jobboldal* és Békés Márton tavaly megjelent *Konzervatív forradalom* című könyve után idén nyár végén jött ki a nyomdából a lap egyik állandó munkatársa, Czopf Áron *Metapolitika* című könyve. A 184 oldalas munka röviden áttekinti a címszereplő fogalom régre visszanyúló elméleti és újabb kori gyakorlati oldalát, s frappánsan úgy határozza meg jelentését, hogy az nem más, mint „az igazság és a hatalom közötti legrövidebb út”. A *Metapolitika* bevezetés a konkrét politikai tér mögötti vagy inkább előbbi (a német nyelv így is adja meg: *vorpolitische*, azaz politika előtti), mélységében igen tagolt területre, amely szoros kapcsolattal bír a tekintéllyel, a szellemi erőfeszítésekkel és a közösség lefektetett elveivel. (A szerk.)

A POLITIKAELŐTTI TÉR

Arisztotelész óta ismert a meghatározás, miszerint az ember *zoón politikon*, azaz politikai lény. Ez valójában azt jelenti, hogy az ember szervezett közösségekben (*poliszban*) élő lény, a politika pedig – bár a nyelvhasználatunkban olykor az életünkbe mintegy kívülről beavatkozó entitásként jelenik meg, máskor pedig misztikus köd lengi körül – ebből fakadóan közösségi létünk világa. Ennek a világnak a legmeghatározóbb jellegzetessége Czopf Áron szerint a köztesség, vagyis hogy az igazság és a szükségszerűség között helyezkedik el. A szükségszerűség, ahogy azt a kifejezés maga is elárulja, kényszerítő erővel hat ránk, sem kinyilvánítanunk, sem töprengenünk nem szükséges rajta ahhoz, hogy közvetlenül hasson ránk és cselekvésre késztesse. A politika feladata a szükségszerűség szempontjából a biztonság és a stabilitás garantálása: a természeti katasztrófák, háborúk, zavargások, gazdasági válságok megelőzése, vagy ha az nem lehetséges, az általuk a közösségnek okozott károk minimalizálása. De hogyan hatol be a politika köztes világába az igazság? Erre a kérdésre keresi a választ a *Metapolitika* című könyv, Czopf Áron második önálló kötete.

A válasz nem másutt, mint a politika előtti, tehát metapolitikai térben található, ez a tér azonban nem annyiban politika előtti, hogy időben előzné meg a politikát (ahogyan azt a metapolitika német iskolája vallotta), hanem annak előfeltételeit adja. Ez azonban a metapolitikának csupán az egyik lehetséges definíciója a szerző szerint, és emellett két másikat is megnevez. A második meghatározás szerint a metapolitika a „megelőző kegyelem” hatása a politikai cselekvésre, a harmadik szerint pedig az igazság és hatalom között vonható legrövidebb egyenes. Bárhogy is legyen, a metapolitika egy újabb köztesség,



Czopf Áron: *Metapolitika*
(2024)

ezúttal a már eleve „köztes” politikai világ és az igazság birodalma között. A politikai hatalom közvetlen hatalom, amelyet parancsok és szükség esetén azok erővel történő kikényszerítése jellemeznek, **a metapolitikai hatalom közvetett hatalom, a régiek szavával *potestas indirecta*, újabb szóhasználattal élve *soft power***. Bár napjainkban gyakran az erős vagy egyenesen erővel kormányzó rendszereket nevezik tekintélyelvűnek, a szerző rámutat arra, hogy a tekintély fogalma eredeti jelentése szerint éppen a közvetett hatalomhoz kapcsolódik. Ahol ugyanis a tekintély, azaz a régi rómaiak szavával *auktoritas* érvényesül, ott nincs szükség a hatalom akarátának kikényszerítésére, hiszen azt a közösség tagjai is magukénak érzik.

Czopf Áron szerint a tekintély körüli fogalomzavar nem a véletlen műve, hanem abból a modern törekvésből ered, amely a vallásháborúkat követő abszolút monarchiák korában megpróbálta kirekeszteni a politikából a közvetett hatalmat – tulajdonképpen tehát az igazság behatolását –, és ezáltal egyesíteni a tekintély (*auktoritas*) és a hatalom (*potestas*) fogalmát. A modern állam, amely a szükségszerűségből fakadó igények nevében távol akarta tartani a döntéshozástól a „veszélyes” igazságot és főleg az azzal kapcsolatos vitákat, egységre és kizárólagosságra tört. Ennek a törekvésnek Hobbes volt a legjellegzetesebb képviselője, aki „a törvényhozót a gordiuszi csomót átvágó Nagy Sándorhoz hasonlítja, aki egy csapással elvágja az értelmezések, viták és ellentmondások bonyolult csomóit, és dönt” – olvassuk a kötetben. Bár ez a példa akár a kettő közötti különbségre is ráirányíthatná a figyelmet, Hobbes „mellőzi a *potestas* és *auktoritas* megkülönböztetését és az államnak tulajdonítja a döntő autoritást”. A megkülönböztetés elvetése a modern gondolkodónál – azzal a hibával kiegészülve, hogy antropológiai hiányossággal magyarázzák a tekintély szükségességét – messzemenő következményekkel jár, hiszen ettől „a két hibától már csak egyetlen lépés kell, hogy a főhatalom a társadalmi lét végső objektumává és szubjektumává váljon, és kíméletlen hangon eldörögje az immanenciaparancsot: a hatalom középpontja mostantól mindenütt jelen van, határai viszont sehol sincsenek.”

Az embert azonban nem csupán az jellemzi, hogy politikai lény, hanem – ismét csak Arisztotelész szerint – az is, hogy rendelkezik az értelmes beszéd képességével, tehát *zoón logon ekhon*. Czopf rávilágít, hogy nemcsak a nyelv és a beszéd, hanem a csend is metapolitikai tényező. A nyelvet illetően ezzel nehéz lenne vitatkozni: nem véletlen, hogy a totalitárius rendszerek és általában a politikai ideológiák a nyelv uralására, sőt annak átalakítására vagy akár egy teljesen új nyelv megteremtésére törekednek. „A nyelv az a hatalom, amit mindenki használ. Ebben rejlik minden ereje és gyengesége.” Azonban „értelmes beszéd csak akkor lehetséges, ha a csend ezt lehetővé teszi.” A szerző ugyan számos példát hoz fel azzal kapcsolatban, hogy a csendnek igenis helye van a politikával kapcsolatos gondolkodásban, azonban – talán a téma jellegéből adódóan is, hiszen éppen a dolgok ki nem mondásáról van szó – nem válik teljesen világossá, hogy pontosan hol is van ez a hely: a metapolitikához – azaz a politika előteréhez – és a politikai döntések és gesztusok világához éppúgy kapcsolható. A csend így mondhatni állandó kísérőként jelenik meg a nyelv mellett, azonban nem annak hiányaként tűnik fel, hanem attól szinte elválaszthatatlan formálóerőként. Persze, azt sem szabad elfelejtenünk, hogy a csendről szóló kérdés felvetése önmagában is alkalmas lehet arra, hogy saját tárgyát megzavarja.

A *Metapolitika* utolsó előtti fejezete az értelmiség azon kísérletével és annak kudarcával foglalkozik, amely során az megpróbált az egyház helyébe lépni a közvetett hatalom örököséként. Czopf szerint az „értelmiség 19. századi felemelkedése és 20. századi bukása egy oligarchikus kísérlet volt”, és az „értelmiség útja egyenesen vezetett a 18. századi szalonokból a 20. századi pártoligarchiákba”. Nem teljesen világos, hogy ezen „tudásoligarchia” bukása alatt pontosan mire is gondol a szerző. Maga az értelmiség átpolitizálódása, a közvetett hatalom tekintélyének a közvetlen hatalom akár terrorisztikus gyakorlásával való felváltása lenne a bukás? Vagy az, hogy ezek a közvetlen hatalomgyakorlási kísérletek csúfos és tragikus kudarccal értek véget? Esetleg a szerző által leírt depolitizálódási folyamat lenne a bukás, amikor a politizáló közértelmiségiekből



funkcionális szakértők lesznek? Nem derül ki pontosan, utóbbi tézissel kapcsolatban pedig fenntartásaink is lehetnek, ugyanis nem úgy tűnik, hogy a szakértőkké – és olykor szakbarbárokká – váló értelmiségiek sokkal kisebb ambícióval bírnának a morális ítéletalkotásban, mint a 18. század kritikussai, a 19. század tudományos elméleteinek kidolgozói vagy a hatalomhoz jutó 20. századi párt-értelmiségiek. Hogy nem tudják, miről beszélnek, talán csak ront a helyzeten. A szerző állítása azonban érthető, hiszen az értelmiség depolitizálódásáról szóló állításával azt az elképzelést cáfolja, miszerint a metapolitika – azaz az igazság kérdésének felvetése a póre szükségszerűség követésével szemben – csupán az értelmiség hatalmi pozícióinak védelméről szólna. Ezzel egyetérthetünk: az értelmiség helyén ma található csoportok közvetett hatalmi igénye ma már jócskán meghaladja valós közvetett hatalmi képességét (hogy miért és kiknek a javára alakultak át ezek a viszonyok, az mind a könyv, mind e recenzió kereteit jócskán meghaladó kérdés lenne), a metapolitikáról való gondolkodásnak pedig tőlük függetlenül is helye van.

Az értelmiségről szóló fejezet két ponton is hiányérzetet hagy maga után, főképp, hogy a szerző mindkét esetben rendkívül közel került azokhoz a részletekhez, amelyeket végül érintetlenül hagyott. Az egyik szembetűnő hiány a 19. századi orosz értelmiség, az *intelligencia* említésének mellőzése. Ez a jelenség különösen azért lehetett volna érdekes, mert míg a nyugati értelmiség a nagy francia forradalom után át tudott lépni a titkok világából a nyilvános politikai térbe az alkotmányos rendszerek kialakulásával, az orosz forradalmár értelmiség a nyilvános párttevékenységet a titkos szervezeti működéssel volt kénytelen ötvözni, és ebből a kettős helyzetből szerezte meg végül a közvetlen hatalmat. A szerző e témához nemcsak azzal került közel, hogy rávilágított: az értelmiség eredendően politikai hívószó – ez Oroszországban már a Dreyfuss-ügy előtt évtizedekkel megtörtént –, de azzal is, hogy maga is idézte Nyikolaj Bergyajevet és Fjodor Dosztojevszkijt, az orosz *intelligencia* talán két

Szimbolikus küzdelem –

A vörös csillag eltávolítása a Rákóczi út 57. számú ház (VII. kerület) tetejéről az 1956-os forradalom és szabadságharc napjaiban (Fortepan / Hofbauer Róbert)

legkiválóbb leíróját és kritikusat. A másik hiányérzet abból fakadhat, hogy bár Czopf Áron is idézi Reinhart Koselleck azon sorait, amely szerint az értelmiség politika felé vezető útja azokból a privát terekből indult ki, amelyekbe az abszolút monarchiák kényszerítették a vallásháborúk után, az ebből fakadó, mondhatni dialektikus ellentmondás felett végül átsiklik. Hiszen ha a hobbesi modern állam az igazságkeresést privát terekbe száműzte, hogyan lehetséges, hogy végül a modern állam totálissá alakítását éppen ezen állam privát terekből kitörő, illetve azokat nyilvánossággá alakító ellenfelei tették teljessé? Persze ezen két részkérdés kifejtése a könyv központi gondolatmenetét nem érintette, azonban érdekes adalékként szolgáltak volna az értelmiség hatalmi kísérletének bemutatásához.

A könyv az utóbbi évtizedek metapolitikát feleleveníteni kívánó szerzőinek rövid ismertetése után egy felszólítással ér véget: fedezzük fel ismét a politika metafizikáját! „A metapolitikai gondolkodás megújítása azzal kezdődik, hogy kimondjuk: a közvetlen hatalom nem minden” – ez utóbbi mondat tulajdonképpen Czopf Áron könyvének krédója is lehetne, hiszen **a kötet ezt teszi: rávilágít a metapolitika régóta háttérbe szorult vagy félreértett terének jelentőségére**. Különösen fontos a metapolitika talán legfontosabb fogalmának, a tekintélynek a tisztázása a modern politikai gondolkodás által ráarakódott terhek alól. A szerző nem is próbál választ adni arra a kérdésre, mi legyen a metapolitika tartalma – nem lép fel tehát közvetett hatalmi igénnyel –, csak az ajtót mutatja meg nekünk, amelyen keresztül visszaengedhetjük az igazságot és így az arról folytatott vitát a politikai térbe. Ez persze veszélyes is lehet. A szerző azonban megnyugtat minket afelől, hogy „nem az apokalipszis az egyetlen módja annak, hogy az igazság érvényesítse előjogait a hatalommal szemben”.

KOSZTUR ANDRÁS

A POLITIKA MÖGÖTTES ÉRTELME

Metapolitika – így szól a címe a fiatal konzervatív eszmetörténész, Czopf Áron új könyvének, amely terjedelmét és a szerző fiatal korát meghazudtolóan ambiciózus, sőt úttörő intellektuális vállalkozás. A címben szereplő, a magyar közgondolkodásban jobbra ismeretlen, de a német, a francia és az olasz államlélméletben hosszú múltra visszatekintő fogalmat elsőként August Ludwig von Schlözer német történész használta a 18. század végén, aki a metapolitikát nagyrészt a modern államiságot megelőző hobbesi természeti állapottal rokonította. A későbbiekben a metapolitika Hobbes által ihletett német irányzatához a Joseph de Maistre és a kortárs Alain de Benoist által fémjelzett francia, majd az Antonio Gramsci hatását tükröző olasz iskola csatlakozott.

Czopf értelmezésében a könyvízü, a hétköznapi ember fogalomtárába nehezen illeszthető görög kifejezés lényege a politikai élet előfeltételeinek összessége, a cselekvés előtt járó, a jóra való készséget felébresztő „megelőző kegyelem”, egyszersmind az igazság és a nyers hatalom közötti „legrövidebb egyenes”. A metapolitika ekként bizonyos értelemben a politika ellentéte is, hiszen olyan kérdésekre keresi a választ, például az igazság, az egység, a közjó és a rend mibenlétére, amelyek az emberi együttélés mögöttes értelmére és nem a hatalomgyakorlás kategóriáira vonatkoznak. Leginkább tehát éppen a hobbesi gyökerű, de attól az évszázadok folyamán eltávolodott és önálló életre kelt metapolitika nyelvén fogalmazhatók meg mindazok az értékelvű szempontok, amelyeket oly gyakran hiányolnak a bel- és nemzetközi politikából a szakavatottak csakúgy, mint az átlagemberek. Maga a könyv is ékesszóló bírálata nem csupán az ateista Hobbes redukcionista, mechanikus, mindent a szükségyszerűségekre visszavezető filozófiájának, hanem Nietzsche és Heidegger nihilizmusának is. A metapolitika ekként nem absztrakt politikaelméleti vagy eszmetörténeti kategória, hanem hétköznapi realitás, a metapolitikai vizsgálódás pedig az értékek iránt fogékony közéleti érdeklődésű ember nélkülözhetetlen tevékenysége.

Mindazonáltal jól sejti, aki a könyv címéből nem könnyed nyári olvasmányra asszociál. Czopf ugyanolyan magabiztosan mozog a bibliai és ógörög műveltségben – a könyv egyik kulcskategóriáját, a „közvetett hatalmat” például Krisztus perén és Szophoklész *Antigonéjén* keresztül szemlélteti –, mint a világirodalom és az újkori politikai gondolkodás nagyjai között, illetve a magyar mellett az angol, német, francia és olasz nyelvű szakirodalomban. **A szöveget végigkíséri a *Kommentár folyóirat körétől megszokott egyedi szellemi horizont és nyelvi leleményesség***; a szerző vállaltan katolikus-konzervatív elkötelezettsége mellett is kerüli az aktuálpolitikai áthallásokat, megállapításai általános érvényűek, időtállóak. *A Metapolitika* olyan munka, amely évek, évtizedek múltán is ugyanannyira aktuális lesz, mint napjainkban.

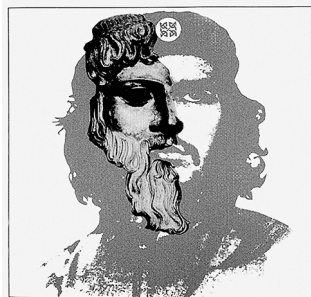
Igazság, interpretáció, hatalom, normalitás, szükségletek – Czopf értelmezésében ezek a metapolitika kulcsfogalmai. Mi az igazság? Ki interpretálja az igazságot? Ki hozza meg a döntést? Mi a normalitás? Melyek az ember legfontosabb szükségletei? Ezekre a kérdésekre keresi a választ mindenki, aki a politika hátterét adó mögöttes értelmet, azaz a metapolitikát vizsgálja. Olyan, tértől és időtől független kérdések ezek, amelyeken a különböző társadalmi státuszú, egymástól gyökeresen eltérő kultúrákban és korokban élő emberek az idők kezdete óta töprengenek. Czopf Áron vizsgálódása a nyugati (nyugateurópai) kultúrkörre szorítkozik. Ilyen időtlen, a politika természetét történelmi távlatokban meghatározó kérdés a tekintély és a hatalom viszonya. A latin eredetű tekintély (*auctoritas*) szó kapcsán a tekintély fogalma római gyökereinek tisztázása után Czopf a tekintély kulcsszava mentén vezeti végig az olvasót a politikai modernitás születésén, megállapítva, hogy a transzcendens eredetű tekintély és a politikai természetű hatalom párbeszéde egészen az újkorig fennmaradt. A 16. és a 17. századra azonban – érvel a szerző – Luther és Hobbes munkássága nyomán az *auctoritas* és a *potestas* kategóriái egyre inkább egybeolvadtak, a hagyományos autoritásfogalom válságával pedig a világi hatalom egyre totálisabbá vált, aztán Hobbes el is választotta az autoritást az igazságtól – utat nyitva az autoriter állam felé. Ez az önmagából kiforgatott tekintélyfogalom vált a Frankfurti Iskola posztmodern marxistáinak, a nyugati közgondolkodást a mai napig döntően meghatározó értelmiségi csoportnak az első számú céltáblájává. Czopf a nyugati társadalmak életét egyre látványosabban szétfeszítő tekintélyválság kapcsán egyetértőleg idézi Hannah Arendt véleményét, aki szerint „a Nyugat sokat emlegetett »alkonya« elsősorban a vallás, a hagyomány és a tekintély római hármasságának alkonyát, és a politikai világ sajátos római alapjának ezzel együtt járó megrendülését jelenti”. Az autoritás válsága, amely a nyugati világban a politika világán túl az élet minden területén tapasztalható, kéz a kézben jár a létezésnek transzcendens értelmet kölcsönző kereszténység és a nemzeti tradíciók elerőtlenedésével, szándékos háttérbe szorításával. A mindenfajta tekintélyben az elnyomás eszközét láttató, a világot tekintélyt hordozó elnyomók és tekintélynek alávetett elnyomottak didaktikus ellentétének képzelő posztmodernisták nem egy szabadabb és igazságosabb világot hoztak el, hanem egy újfajta, puha totalitarizmus hírnökei. A 21. század második évtizedének delén a konzervatívoknak fel kell ismerniük a kialakult helyzet súlyosságát, és újra kell fogalmazniuk a vallás, a hagyomány és a tekintély fogalmainak helyét és jelentőségét, hogy a római gyökerű egység helyreálljon. Ha ez megtörténik, a Nyugat kitörhet a hosszú évtizedek óta lefelé tartó spirálból, ez pedig ma még lappangó szellemi energiákat szabadíthat fel.

A totalitárius diktatúrák napjainkban is kísértetiesen ismerős hatalompolitikai eszköze a Marx által is meghirdetett új nyelv megteremtése. A konzervatívoknak szembesülniük kell azzal, hogy a 21. századi nyugati progresszió által a politikai intézményekre és a közbeszédre ráerőltetett, egyre abszurdabb ún. politikailag korrekt nyelvezet és az azzal összefüggő eltörléskultúra példátlan eredményességgel formálta át és torzította el a nyugati ember „pszichofizikai alkatát”; ennek módja a szerző szerint az erkölcsi fogalmak jelentésének megváltoztatása. Czopf helyesen mutat rá arra, hogy a politikai közösségek a termelőeszközöknél is jobban rá vannak utalva a „nyelv és a társadalom morális képzetére”; következtetése szerint éppen „a diskurzusok bekerítése, magánosítása és technológiai leigázása” napjainkban a politikai közösségekre

SINUS
edition d

Alain de Benoist
Kulturrevolution
von rechts

6



Francia iskola –

Joseph de Maistre arcképe (Pierre Bouillon festménye alapján François Le Villain litográfiája, 1821) és Alain de Benoist *Kulturális forradalom jobbról* című tanulmánykötetének 1985-ös első, német nyelvű kiadása



Le Comte Joseph DE MAISTRE

leselkedő egyik legnagyobb veszély. A szóbeliség lépten-nyomon tapasztalható háttérbe szorulása, a mindennapokban használatos szókinccs és nyelvi eszközök kifakulása, egyáltalán: az anyanyelv egyre kevésbé markáns dominanciája – gondoljunk csak a közterületeken és a tömegtájékoztatásban túlterpeszkedő angol nyelvre vagy a multinacionális cégek idegen nyelvű munkakörnyezetére – fényében ugyanakkor igencsak optimistának tűnik a szerző Pasolini ihlette záró megállapítása, miszerint „a nyelv a néppel van”. Abból a szempontból mindenképpen helytálló ez a következtetés, hogy az elnyomó politikájukat nyelvi eszközökkel is érvényesítő birodalmak és diktatúrák alatt senyvedő nemzeti közösségek menedéke éppen az anyanyelv volt (lásd a Trianon után idegen és ellenséges fennhatóság alá kerülő magyar közösségeket), ugyanakkor a központi hatalom elnemzetlenítő törekvései sokszor sikeresen választották le a népet a nyelvről (lásd Franciaország vagy Írország példáját). A sokat emlegetett sokszínűség érvényre jutása helyett a mai Európa is a nyelv(ek) kilúgozása és egyneműsítése, azaz az „új nyelv” – a multinacionális cégek és uniós bürokraták nemzeti keretektől megfosztott *lingua francája* – felé menetel. A *nyelvi szuverenitás* megteremtése, azaz az önazonosságot és az erkölcsöt korrumpáló, totalitárius jegyeket hordozó „új nyelv” elleni küzdelem a magabíró politikai közösség megteremtésén fáradozók előtt álló talán legfontosabb feladat. Nyelvi szuverenitás nélkül a magabíró, önmaga sorsát formáló nemzet ideálja nem több hiú ábrándnál.

A tudás és a hatalom kapcsolatának összefüggésében tárgyalja a szerző a felvilágosult tudósokra és értelmiségiekre jellemző önhittséget, a tudás értelmezésének és monopolizálásának évszázadokra visszanyúló szándékát. A közvélekedéssel és a magukról sugallt képpel ellentétben a tudásoligarchia nem a tudomány, hanem a hatalom szolgálatában áll. Helmut Schelskyre és Pierre Bourdieu-re hivatkozva a szerző találón állapítja meg, hogy „az értelmiség ma már semmilyen más szerepet nem képes betölteni, csakis egy oligarchikus, papi kaszt szerepét”, a filozófia ebből eredeztethető válsága pedig egyszerűen a felvilágosult értelmiség végét is elhozhatja. Másfelől a 20. század közepének csúcspontja után ma már az értelmiség depolitizálódásának, szegmentálódásának, egyes szakterületekre való visszaszorulásának korát éljük, amely a politikai identitásként, illetve ellenségfogalomként értelmezett értelmiség megszűntét vetíti előre.

A fenti jelenségeknek egyszerre eredője és következménye a közhelyként ismételtetett, ökológiai, politikai, gazdasági, erkölcsi, vallási és egyéb értelemben is értett válság, görög szóval krízis. Ez – megint csak a szerzőt idézve – nem más, mint az emberi szellemiség és életforma közötti szakadás, hiszen a válság alanya csak az ember lehet. A könyv vége felé közeledve Czopf meggyőző konklúziója az, hogy a megragadhatatlan, szinte az élet minden területére vonatkoztatott válságból való kilábalásra éppen a metapolitika, azaz az igazság és a szükségletek, valamint a szellem és az élet különvált, egymástól eltávolodott szféráinak újbóli egyesítése – vagy legalábbis közelítése – az egyetlen gyógyír. A könyv záróakkordja izgalmas kérdést vet fel: beszélhetünk-e a metapolitika reneszánszáról? Találón állapítja meg azt is, hogy miközben a II. világháborút követő hidegháborús légkörben a világ a posztmodernizmus és a kulturális relativizmus útjára lépett, a metapolitikai gondolkodás csak lassan talált magára, ugyanakkor „a keresztény humanizmus volt az egyetlen átfogó válasz a totalitarizmus kihívására”. A szerző éppen a ’68-as párizsi diáklázadásokban kiteljesedő posztmodernizmusra adott jobboldali reakcióban, az Új Jobboldal színre lépésében és a francia metapolitikai iskola kapcsán már említett de Benoist munkásságában látja a metapolitika újbóli színre lépését. Ugyanakkor a szerző egyértelmű nemmel válaszol arra a kérdésre, hogy „a politikai metafizika igazságfogalmával és a valóság egységének filozófiai elvével” radikálisan szakító, egyfajta jobboldali posztmodernizmust építő Benoist-iskola elhozta-e a metapolitika reneszánszát. És bár a szerző a liberális konzervatív német filozófus, Joachim Ritter munkásságától egészen Tolkienig számos példát felsorakoztat az elmúlt évtizedekből a metapolitikai szemléletmód felbukkanására, az igazság és egység elvének rehabilitálása fájó módon várat magára a közügyeinkről való kortárs nyugati gondolkodásban. A közép-európai népek történelmi tapasztalata elengedhetetlennek tűnik ahhoz a folyamathoz, amely az „egység a sokféleségben” uniós zsargonból ismert, elcsépejt jelszavát metafizikai tartalommal tölthetné fel.

Czopf Áron mostani könyvét megelőlegezte a *Kommentár* folyóirat 2022. évi 2. számában megjelent, *A metapolitika meghatározása* című rövid tanulmánya, amelyben a szerző a metapolitika fogalmának tisztázására tesz kísérletet, miközben figyelmezteti az olvasót, hogy „**vagy megértjük a metapolitika fogalmát, vagy végünk**, hiszen a metapolitika teremt meg minden politika alapját”. Aligha tévedünk nagyot azzal, ha azt mondjuk, a szerző jövőbeni munkássága jelentősen hozzá fog járulni a hazai metapolitikai gondolkodás meghonosításához, ezáltal e feladat elvégzéséhez. ■

SULLIVAN FERENC